

Σειρά θεματολογίας EUCPN

Αρ. 16

Πρόληψη εγκλημάτων που σχετίζονται με ναρκωτικά

Επιτυγχάνοντας αποτελεσματική αλλαγή συμπεριφοράς

Συνοπτική Περίληψη

Κατά τη διάρκεια του δευτέρου μισού του 2019, η φινλανδική προεδρία του Ευρωπαϊκού Δικτύου Πρόληψης του Εγκλήματος (EUCPN) επικεντρώθηκε στην πρόληψη του εγκλήματος που σχετίζεται με τα ναρκωτικά και τις επιπτώσεις που προκαλούνται από τα ναρκωτικά μεταξύ νεαρών και αφορούσε προσεγγίσεις βάσει αποδεικτικών στοιχείων. Η παρούσα θεματολογία είναι άμεση ανταπόκριση σε αυτές τις προσεγγίσεις. Τονίζοντας επομένως την ανάγκη γνώσης περί αυτού με το οποίο ασχολείστε και ενεργείτε, υποστηρίζουμε όσους εργάζονται σε αυτό τον τομέα.

Το έγκλημα που σχετίζεται με ναρκωτικά είναι ένα σύνθετο φαινόμενο. Οι έρευνες δείχνουν ότι η σχέση μεταξύ χρήσης ουσιών και εγκλήματος δεν είναι η ίδια για τον καθένα και αλλάζει με το χρόνο. Κατά την εργασία με αυτή την υψηλή δυναμική και σύνθετη σχέση, είναι επιτακτικό **να γνωρίζεις με τι ασχολείσαι**. Δυστυχώς, λόγω της φύσης αυτού του φαινομένου που είναι συχνά πολιτικοποιημένη, 'το να ενεργεί κανείς χωρίς να γνωρίζει' οδήγησε σε πολλαπλασιασμό όλων των ειδών των δραστηριοτήτων. Οι στόχοι είναι πάντα αξιέπαινοι, αλλά αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε παραπλάνηση, ή κατάχρηση των λιγοστών πόρων, ή ακόμα χειρότερα: να γίνει προσθήκη προβλημάτων.

Η χρήση ουσιών και το έγκλημα συνδέονται, ακόμα και η σχέση θα διαφέρει σε ότι αφορά στην ομάδα στόχο σας. Αυτά τα τηλεφωνήματα για εξατομικευμένες προσεγγίσεις, προσαρμόζονται στις ανάγκες εκείνου με τον οποίο εργάζεστε. Εάν η ομάδα στόχου σας δε δείξει ακόμα σημάδια προβληματικής συμπεριφοράς, τότε μπορείτε να αντιμετωπίσετε μερικούς από τους κοινούς παράγοντες οι οποίοι οδηγούν και στη χρήση αναβολικών και στο έγκλημα. Η αποτυχία στο σχολείο και τα προβλήματα διαχείρισης της οικογένειας είναι παραδείγματα αυτών των παραγόντων κινδύνου. Εάν η ομάδα στόχων σας βλαφτεί λόγω χρήσης ουσιών και διαπράττει εγκλήματα, πχ διατηρεί αυτή τη συμπεριφορά, τότε η προσέγγισή σας πρέπει να αλλάξει.

Αυτή η πολυπλοκότητα βρίθεται από δυναμικά, εγκληματικά και εξαρτησιογόνα μονοπάτια. Δεν αναπτύσσουν όλοι οι χρήστες ναρκωτικών ανωμαλίες και βιώνουν κοινωνικές συνέπειες. Το ίδιο ισχύει και για τις εγκληματικές καριέρες. Παρά τα υψηλά επίπεδα παραβάσεων κατά τη διάρκεια της εφηβείας, οι περισσότεροι 'διορθώνονται' με αυτή τη συμπεριφορά. Το να γνωρίζετε τι είναι αυτό που επηρεάζει αυτές τις εξελίξεις και πώς αλληλεπιδρούν μεταξύ τους θα σας επιτρέψει να επέμβετε σε αυτή τη διαδικασία.

Το να αξιολογήσετε τις ανάγκες της ομάδας στόχου σας είναι παρόλα αυτά ένα κρίσιμο βήμα. Ο χρυσός κανόνας: όσο πιο αναλυτική είναι η σκέψη σας, τόσο καλύτερα πληροφορημένη και στοχευμένη μπορεί να είναι η εργασία σας, και τόσο πιο επιτυχής θα μπορέσετε να γίνετε. Τα (διεθνή) και τα εθνικά δεδομένα μπορούν να πληροφορήσουν για την ενεργητικότητά σας, παρόλα αυτά τα τοπικά δεδομένα θα είναι κρίσιμης σημασίας για να κατανοηθεί το πρόβλημα. Βεβαιωθείτε ότι έχετε ενσωματώσει πολλαπλές προοπτικές. Το να βασίζεστε μόνο στα στοιχεία της αστυνομίας, για παράδειγμα, θα στρεβλώσει την αντίληψή σας για το πρόβλημα και θα κατευθύνει την ανταπόκριση με τρόπο, ο οποίος θα μπορούσε να μην αντανακλάται σε ολόκληρη την κοινότητα. Επομένως, κρατήστε στο νου σας το εξελικτικό στάδιο της ομάδας στόχου σας. Οι δεκάχρονοι δεν είναι όπως οι δεκαεξάχρονοι και αυτό που ορίζει τις συμπεριφορές τους προφανώς θα αλλάξει. Η πίεση των συνομηλίκων θα είναι πιο σημαντική γι' αυτή τη μεγαλύτερη τάξη ηλικίας.

Συνεχίζοντας με το επιχείρημά μας – διαφορετικά προβλήματα χρειάζονται διαφορετικές προσεγγίσεις, προσφέρουμε ένα μενού επιλογών. Δεν υπάρχουν έτοιμες λύσεις για την πρόληψη των εγκλημάτων που σχετίζονται με τα ναρκωτικά. Από τη στιγμή που γίνει η πλήρης κατανόηση του προβλήματος, θα πρέπει να **ενεργήσετε αναλόγως**. Η ανταπόκριση στις διαπιστωμένες ανάγκες και προβλήματα με τη σωστή παρέμβαση είναι καθοριστική στο

να σας διαβεβαιώσει ότι επιτύχατε το στόχο σας. Αν ο στόχος σας είναι να **προλάβετε προβληματικές συμπεριφορές μεταξύ νεαρών**, ένας αριθμός προσεγγίσεων έχει δείξει την αποτελεσματικότητά του. Πχ το να επηρεάζετε τις οικογενειακές διαδικασίες κατά θετικό τρόπο μπορεί να συμβάλει στην υγιή και ασφαλή συμπεριφορά τώρα και σε μεταγενέστερα στάδια της ζωής. Μπορείτε να βρείτε έναν αριθμό αυτών των αποτελεσματικών προσεγγίσεων στο Xchange prevention registry,ⁱ μια online βάση δεδομένων για τεκμηριωμένες παρεμβάσεις πρόληψης .

Μεγάλος αριθμός δραστηριοτήτων σ' αυτά τα πλαίσια εστιάζει στη χορήγηση πληροφοριών για τους κινδύνους που προκύπτουν από προβληματικές συμπεριφορές. Το συμπέρασμα είναι ότι η νεολαία θα πάρει σωστές αποφάσεις αφού ενημερωθεί για τις πιθανές επιβλαβείς και επικίνδυνες συνέπειες της συμπεριφοράς τους. Ενώ το συμπέρασμα αυτό ασφαλώς έχει ονομαστική αξία, η έρευνα δεν έχει ορίσει την έλλειψη γνώσεων ως παράγοντα κινδύνου. Εφόσον αυτές οι προσεγγίσεις δε στοχεύουν σε ένα σχετικό παράγοντα, χάνουν το στόχο τους. Σκεφτείτε ότι παρόλο που ξέρετε ότι το fast food δεν είναι υγιεινό, συνεχίζετε αυτή τη συνήθεια.

Ακόμα πιο ενοχλητικό είναι το γεγονός, ότι αυτές οι προσεγγίσεις μπορούν να χειροτερέψουν το πρόβλημα. Μερικοί νέοι θα μπορούσαν να νοιώσουν πίεση από τους συνομηλίκους τους για να υιοθετήσουν τη συμπεριφορά της πρόληψης, καθώς η κοινή γνώμη είναι ότι "όλοι αυτό κάνουν". Άλλοι θα μπορούσαν να θεωρήσουν ότι πρέπει να πάρουν αυτό το ρίσκο, γνωρίζοντας πολύ καλά αυτές τις συνέπειες.

Η χρήση τακτικών εκφοβισμού δεν ξεπερνάει αυτό το θέμα, αλλά μάλλον το αντίθετο. Η επίδειξη γραφικών, ή παραστάσεων υπόδυσης ρόλων, σχεδιασμένων για να ωθούν σοκάροντας στη σωστή συμπεριφορά, δεν έχει αποδειχθεί ως αποτελεσματική και θα μπορούσε ακόμα και να αμφισβητηθεί αν βασιστεί μόνο σε ηθικούς προβληματισμούς. Το διάσημο παράδειγμα αυτής της προσέγγισης είναι το *Scared Straight*, (ευθύς τρόμος), ένα πρόγραμμα που περιλαμβάνει ευάλωτους νέους που επισκέπτονται φυλακές ενηλίκων. Ο λόγος για τον οποίο γίνεται αυτό το πρόγραμμα είναι ότι με την παρατήρηση από πρώτο χέρι, οι νεότεροι θα αποφύγουν να κάνουν στο μέλλον παραβάσεις. Αυτές οι σκέψεις γίνονται δυστυχώς ακόμα στην ΕΕ, παρά τις εκτιμήσεις που δείχνουν ότι τέτοιες προσεγγίσεις κάνουν περισσότερο κακό.

Εάν η ομάδα στόχου σας βιώνει ήδη τις συνέπειες της χρήσης ουσιών και εγκλήματος σχετιζόμενου με τα ναρκωτικά, ενδέχεται να χρειαστούν προσεγγίσεις άλλες από αυτές τις

παραδοσιακής πρόληψης. **Η μείωση των συνεπειών** είναι μια από αυτές και στοχεύει στη μείωση των συνεπειών, τις οποίες ενδέχεται να βιώσουν οι χρήστες. Εκτός από τα οφέλη για την υγεία των χρηστών, τα προγράμματα μείωσης των συνεπειών μπορούν να βοηθήσουν στη μείωση των σχετιζόμενων με τα ναρκωτικά εγκλημάτων και/ή αισθημάτων ανασφάλειας στη γειτονιά. Οι χώροι επιτηρούμενης χρήσης ναρκωτικών, για παράδειγμα, μπορεί να μειώσει τις συνέπειες σε κοινοτικό επίπεδο, καθώς τα απορρίμματα των ναρκωτικών και η δημόσια ενόχληση μειώνονται.

Η πρόληψη της υποτροπής είναι μια άλλη προσέγγιση και στοχεύει σε ανθρώπους οι οποίοι βιώνουν συνέπειες λόγω της χρήσης και έχουν διαπράξει εγκλήματα εξ' αιτίας αυτού. Ο στόχος εδώ είναι η πρόληψη της υποτροπής και/ή η θεραπεία των ανθρώπων.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι θεραπευτικές κοινότητες. Μέσα στις φυλακές, αυτή η προσέγγιση αποδείχτηκε ότι μειώνει την εκ νέου κάθειρξη, τις εγκληματικές δραστηριότητες και την υποτροπή.

Φυσικά δε θα έχουν όλα τα προβλήματα δοκιμασμένη λύση. Με την απουσία ενδείξεων, θα πρέπει να ακολουθείται προληπτική προσέγγιση. Ως ελάχιστη προϋπόθεση η προσέγγιση της πληροφόρησής σας θα πρέπει να γίνει θεωρητικά. Παρόλα αυτά και για όλους τους σκοπούς και τις προθέσεις, **θα πρέπει να εκτιμηθούν όλες οι δραστηριότητές σας**, ανεξάρτητα από τα προηγούμενα αποτελέσματα. Αυτό που πρέπει να αλλάξει είναι η συμπεριφορά.

Δραστηριότητες ευαισθητοποίησης - εφόσον αξιολογούνται – να επικεντρωθούν συχνά σε μεταφορά γνώσεων: ‘θυμάστε το μήνυμα;’. Αυτό είναι μόνο το πρώτο στάδιο. Το πραγματικό ερώτημα είναι το εάν η ομάδα -στόχος σας έχει αλλάξει τη συμπεριφορά της λόγω της παρέμβασής σας.

ⁱ http://www.emcdda.europa.eu/best-practice/xchange_en